

Kent Parklarında Görsel Kalite ve Doğallık Derecesi Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesi

Ahmet Tuğrul POLAT¹

ÖZET: Kent parkı kullanıcılarının memnuniyeti ancak beklentilerinin karşılanması ile mümkün olabilmektedir. Bu anlamda, ziyaretçilerin parklara yönelik algı ve tercihleri kent parklarının planlama ve tasarım süreçlerinde mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu çalışmada, kent parklarının bitkisel ve yapısal bazı unsurlarının park kullanıcılarının algıları yardımı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece, kent parkları içerisinde bulunan birimlerin kullanıcılar tarafından beğenisi ile doğallık derecesi arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılmıştır. Konya İl merkezinden seçilen dört kent parkı görsel kalite değerlendirmesi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Foto-anket 276 gönüllü öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; parkların tamamında ele alınan unsurlar görsel açıdan beğenilmiştir. Ancak, bu unsurların doğallık derecesi ile ilgili değerler düşük olarak saptanmıştır. 17 adet unsurun her biri için görsel kalite ile doğallık derecesi arasında çok güçlü pozitif ilişkiler belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Doğallık, Foto-anket, Görsel kalite, Kent parkı, Konya

The Determination of Relationships between Visual Quality and The Degree of Naturalness in Urban Parks

ABSTRACT: Urban park users' pleasure but it is possible to meet expectations. In this sense, the perception and preferences of visitors to parks which during the planning and design processes for urban parks should be taken into consideration. In this study, some elements of the urban parks that vegetative and structural aimed to assessment via the perceptions of park users. So, it was attempting to determinate the relationships between the elements in urban parks with preference by the users and the degree of naturalness. Four urban parks were analyzed by using the visual quality assessment method the center of Konya. Photo-survey conducted on 276 student volunteers. According to the results, all the elements of park liked the visual aspect. However, the values of these elements were low on the degree of naturalness. For each of 17 different elements, it was determined strong positive relationships between the degree of naturalness and visual quality.

Keywords: Konya, Naturalness, Photo-Survey, Urban Park, Visual quality

¹ Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Konya, Türkiye,
Sorumlu yazar/Corresponding Author: Ahmet Tuğrul POLAT, atpolat@selcuk.edu.tr

GİRİŞ

Kent parkı hareketi, ilk olarak New York'taki Central Park ile başlamıştır. Genelde meydanlardan daha büyük olan parklar İngiliz ve Kuzey Amerikan ülkelerini idealize edecek detaylı bir estetik formülle kentlerden kaçış için tasarlanmışlardır. Brooklyn'de bulunan Prospect Park en iyi kent parkı örneklerinden biridir. Frederick Law Olmsted ve Calvert Vaux ortaklığı tarafından ilk tasarımları olan Central Park'tan birkaç yıl sonra 1866 yılında başlanılarak tasarlanmıştır (Low et al., 2005). 20 yy. boyunca doğanın bozulmasından dolayı modern şehirde yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacı ile kentsel bağlamda doğal varlık ve bileşenlerine olan ihtiyaç kent parkı hareketlerinin oluşturulmasına ve geliştirilmesine öncülük eden kamusal bilinci artırmıştır (Loures et al., 2007). Parklar, bir yandan estetik yönü ile yakın çevrelerinin değerini yükseltirken diğer yandan halkın toplanıp sosyalleşebileceği rekreasyonel alanlar oluşturması ile de önem taşımaktadır (Oh and Jeong, 2007). Ağaç vejetasyonları ile kent parkları havadaki toz partiküllerini kaldırır, oksijen vererek atmosferdeki karbondioksiti temizleyerek kentlerin akciğerleri gibi hizmet ederek kent ikliminin dengesini katkıda bulunan başlıca unsurlardan biridir (Rabare et al., 2009).

Dünya yüzeyinin sadece % 11'ini parklar ve korunan alanlar kapsamaktadır (Chambers et al., 2007). Kent parkları, genelde izole edilmiş açık alanlar olarak doğal, yarı doğal veya yönetilen habitatlar olarak çok önemlidir. Ayrıca, rekreasyonel ihtiyaçları karşılamak için peyzaj yöneticileri ve bahçeciler tarafından farklı zamanlarda ithal edilen çok sayıda yabancı ve yerli bitki türü ile tür çeşitliliğinin artmasına önemli katkılar sağlamaktadırlar (Weifeng et al., 2006). Sürdürebilir bir çevre gerçekleştirilmek için kent parklarına yönelik güvenlik, ekonomik, üretkenlikle birlikte sosyal ve ekonomik amaçları barındıran esnek bir tasarım stratejisi gereklidir (Young, 1993). Bu kapsamda Young (1993), Güney Afrikada kent parkı planlama ve tasarımı için beş amaçlı bir model önerisinde bulunmuştur. Bu model; sosyal değerleri birleştirmeyi, toplumsal katılımı teşvik eden bir planlama süreci geliştirmeyi, ekolojik prensiplere göre tasarım ve alanın doğallığından faydalanmayı, güvenli çevreler oluşturmayı ve finansal olarak yapılabilir olmayı amaçlamaktadır.

Kent parkları yeşil alan, su yapıları, sportif faaliyetler, güzel manzaralar gibi bazı çevresel unsurlar ile kentsel açık yeşil alanın bir elemanıdır. İnsanlar kent parklarına dinlenmek, spor yapmak, oyun oynamak,

gezinti ve kültürel etkinlikler gibi amaçlarla gelmektedirler (Zannin et al., 2006). Bu amaçların karşılanabilmesi ancak park kullanıcılarının memnuniyeti ile sağlanabilir. Bu anlamda, ziyaretçilerin parklara yönelik algı ve tercihleri kent parklarının planlama ve tasarım süreçlerinde mutlaka göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Park kullanıcılarının görsel algılarına yönelik daha önce yapılmış çalışmalar bulunmaktadır (Bitar, 2004; Müderrisoğlu and Demir 2004; Wong and Domroes 2005; Mambretti et al., 2005; Polat and Önder, 2011; Polat et al., 2011; Elinç and Polat, 2011).

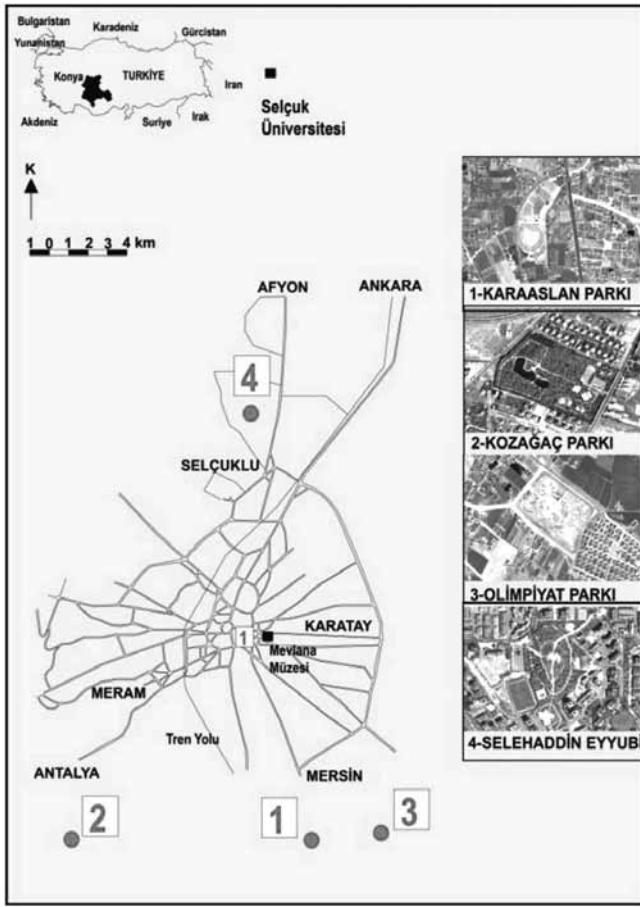
Görsel kalite değerlendirmesi yöntemi ile yapılan birçok araştırma sonucu peyzajın görsel kalitesi ile doğallık derecesi arasında pozitif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur (Kaplan et al., 1972; Purcell and Lamb, 1998; Van den Berg et al., 1998). Bu çalışmada, kent parklarının bitkisel ve yapısal bazı unsurlarının park kullanıcılarının algıları yardımı ile değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece, kent parkları içerisinde bulunan birimlerin kullanıcılar tarafından beğenisi ile doğallık derecesi arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilecek sonuçlardan kent parkı planlama ve tasarımlarına katkı sağlaması beklenmektedir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma alanı olarak Konya İl merkezi sınırları içerisinde dört kent parkı seçilmiştir. Parkların seçiminde parkların yapılış tarihleri, ölçüleri ve il içerisindeki konumları göz önünde bulundurulmuştur (Şekil 1). Bu parklar Karaaslan Hadimi Parkı, Kozağaç Parkı, Olimpiyat Parkı ve Selehaddin Eyyubi Parkı'dır. Karaaslan (185 da) ve Olimpiyat parkları (160 da) kentin güneyinde Karaman yolu üzerinde, Kozağaç Parkı (105 da) kentin güneybatısında Antalya yolu üzerinde ve Selehaddin Eyyubi Parkı (100 da) da kent merkezinin kuzeyinde yer almaktadır. Karaaslan Parkı 2011, Kozağaç Parkı 2002, Olimpiyat Parkı 2010 ve Selehaddin Eyyubi Parkı 2001 yıllarında hizmete girmiştir.

Fotoğraflar 35mm lensli ve 6 milyon piksel çözünürlükteki dijital fotoğraf makinası ile alınmıştır. Fotoanket uygulaması için Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi salonları kullanılmıştır. Yüksek çözünürlüklü projeksiyon aletleri yardımı ile slaytlar gösterilmiş ve katılımcılara yanıtlarını aktarabilecekleri A4 boyutunda anket formları dağıtılmıştır.

Alandan veri toplama fotoğraf alımı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma alanlarından fotoğraf alımı sırasında objektif davranılmış katılımcıları etkileyebi-

Şekil 1. Araştırma alanı konumu

lecek herhangi bir eğilim gösterilmemiştir. Her bir park alanından eşit sayıda olmak üzere 300 civarında fotoğraf, araştırmada ele alınan park unsurlarını görsel açıdan ifade edecek bir şekilde 2010 yılı ekim ayında havanın açık olduğu 13.00-15.00 saatleri arasında alınmıştır. Elde edilen fotoğraf havuzu içinden her bir park unsuruna ait fotoğraf rastgele seçilerek 64 slayttan oluşan sunum hazırlanmıştır. Araştırmada daha önceden de yaygın olarak kullanılan foto-anket yardımı ile manzara güzelliğini belirleme yöntemi kullanılmıştır (Daniel and Boster, 1976; Meitner, 2004; Clay and Smidt, 2004, Arriaza et al., 2004; Kaplan et al., 2006; Rogge et al., 2007; Bulut et al., 2010). Katılımcıları Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde gönüllü öğrenciler oluşturmuştur. Katılımcılar yaklaşık 30'ar kişilik panellerde kabul edilmiş araştırma konusunda kısa bilgi verildikten sonra dağıtılan anket formlarına cinsiyet, yaş ve ikamet gibi kişisel bilgilerini girmeleri istenmiştir. Daha sonra her bir slayt için algıladıkları görsel kalite ve doğallık derecesi ile ilgili 5 puan üzerinden değerlendirme yapmaları beklenmiştir. Bu değerlendirmeler için slaytlar her bir katılımcının cevaplayabileceği kadar sürede perdede bekletilmiştir.

Elde edilen veriler Microsoft Excell yazılımı ile düzenlenmiş daha sonra SPSS 15.0 yazılımına aktarılmış ve her bir fotoğraf için ortalama değerler hesaplanmıştır. Son olarak, her bir park unsuru için görsel kalite ve doğallık derecesi arasındaki ilişkileri saptayabilmek için Spearman korelasyon testi gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Katılımcılar: 93'ü Konya merkez nüfusuna kayıtlı 183'ü kent dışından olmak üzere toplam 276 gönüllü öğrenci araştırma kapsamında foto-anket uygulamasına katılmıştır. Cinsiyet açısından katılımcıların 150'sini kadınlar 126'sını erkekler oluşturmaktadır. Ayrıca, katılımcıların yaşları 17-28 yaş aralığında değişmekte olup yaş ortalaması 21.04 ve standart sapması 1.61 şeklindedir.

Kent Parkı Unsurlarının Görsel Kalite Ve Doğallık Derecesine Ait Ortalama Puanları: Her bir parktan 17 unsur (Ağaçlar, çalılar, çiçekler, çim alan, su ögesi, spor alanı, patika yol, çocuk oyun alanı, aydınlatma direği, topoğrafya, duvar/çit, kamelya, binalar, giriş kapısı, otopark, çöp kutusu ve bank) değerlendirme kapsamında ele alınmıştır. Ancak, Karaaslan H. Parkı açılma sürecinde olduğu için bank ve çöp kutusu gibi donatı elemanları henüz alanda tefriş edilmediğinden araştırma kapsamı dışında kalmıştır. Ayrıca, Kozağaç Parkında bank ve Selehaddin Eyyubi parkında otopark unsurları değerlendirmeye alınamamıştır. Toplamda 64 fotoğraftaki park unsurları için görsel kalite ve doğallık derecesi açısından elde edilen puanların ortalamaları Çizelge 1'de verilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda her bir park için yorumlanmıştır.

Bitkisel materyal (ağaçlar, çalılar, çiçekler ve çim alan) bakımından Kozağaç Parkı ve Selehaddin Eyyubi Parkının görsel kalite ortalamaları diğer iki parktan daha yüksek olarak saptanmıştır. Her bir unsurun fotoğrafı temelinde Kozağaç parkındaki su ögesi en yüksek görsel kalite puanını (4.30) almıştır (Şekil 2). Aynı şekilde en düşük görsel kalite puanı (2.30) ile Karaaslan parkında yer alan otoparktır (Şekil 3.). Bu sonucun sebebi parkın yapılış tarihi ve dolayısı ile parkta ki bitki örtüsünün olgun yaşta olmasıdır. Karaaslan H. Parkı ve Olimpiyat Parkı yeni olmaları nedeni ile bitkisel materyal genç yaşadadır. Doğallık derecelerinde de aynı durum belirlenmiştir. Çim alan için elde edilen değerler tüm parklarda birbirine çok yakındır. Ancak algılanan doğallık dereceleri yeni parklarda düşük çıkmıştır.

Çizelge 1. Kent parkı unsurlarının görsel kalite ve doğallık derecesine ait ortalama puanları

	Karaaslan H. Parkı				Kozagaç Parkı				Olimpiyat Parkı				Selehaddin E. Parkı			
	Görsel Kalite		Doğallık		Görsel Kalite		Doğallık		Görsel Kalite		Doğallık		Görsel Kalite		Doğallık	
	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.	Ort	Std.
Ağaçlar	2.43	1.01	2.47	1.08	4.06	0.92	3.86	1.06	2.65	1.10	2.33	1.03	3.75	0.97	3.60	1.07
Çalılar	1.98	1.05	1.89	1.06	4.12	0.94	3.72	1.16	3.45	1.09	2.76	1.18	3.49	0.99	3.28	1.09
Çiçekler	2.84	1.06	2.25	1.12	4.18	0.92	3.75	1.15	3.24	1.03	2.63	1.10	4.01	0.94	3.47	1.11
Çim alan	3.58	0.98	2.89	1.25	3.58	1.06	3.57	1.12	3.50	0.97	2.96	1.12	3.76	0.93	3.45	1.12
Su ögesi	4.03	0.92	2.70	1.26	4.30	0.85	3.74	1.16	3.59	1.07	2.36	1.18	2.35	1.15	2.02	1.09
Spor alanı	2.68	1.03	2.01	0.99	3.12	1.01	2.33	1.07	3.82	1.04	2.54	1.19	3.57	1.04	2.72	1.12
Patika yol	2.99	1.05	2.08	1.05	4.00	0.94	3.20	1.27	4.07	0.87	2.81	1.28	3.54	0.99	3.16	1.11
Çocuk oyun a	3.10	1.07	2.18	1.09	2.96	1.01	2.40	1.09	4.17	0.94	2.86	1.35	3.76	1.07	2.56	1.24
Aydınlatma d	2.78	1.12	2.07	1.13	3.25	1.06	2.53	1.16	3.07	1.12	2.18	1.10	2.86	1.07	2.33	1.08
Topografya	2.71	1.06	2.54	1.12	3.93	0.96	3.71	1.05	4.11	0.91	3.20	1.26	3.41	1.07	3.39	1.16
Duvar/çit	2.57	1.08	2.15	1.07	2.21	0.95	2.03	1.07	3.39	1.07	2.65	1.27	2.73	1.11	2.51	1.19
Kamelya	3.68	1.11	2.37	1.18	2.90	0.95	2.68	1.14	3.83	0.95	2.92	1.28	3.09	1.21	2.57	1.27
Binalar	3.71	1.03	2.69	1.27	2.71	1.12	2.62	1.27	3.92	1.04	2.57	1.25	3.00	1.12	2.26	1.03
Giriş kapısı	2.15	1.15	1.87	1.10	2.60	1.08	2.37	1.13	2.88	1.24	2.26	1.24	2.57	1.13	2.25	1.11
Otopark	2.30	1.03	1.86	1.07	2.97	0.99	2.55	1.11	3.18	1.07	2.49	1.19	-	-	-	-
Çöp kutusu	-	-	-	-	2.91	1.04	2.24	1.16	1.95	1.10	1.95	1.25	2.23	0.98	1.92	1.03
Bank	-	-	-	-	-	-	-	-	3.89	1.00	3.04	1.26	2.13	1.00	2.17	1.21

Şekil 2. Görsel kalite puanı (4.30) en yüksek fotoğraf**Şekil 3.** Görsel kalite puanı (2.30) en düşük fotoğraf

Su ögesi açısından bakıldığında Kozagaç ve Karaaslan H. Parklarında yapay göl etkisini göstermiş ve görsel kaliteye yönelik puanları artırmıştır (Şekil 4). Olimpiyat parkındaki fiskiyeli süs havuzu ve Selehaddin Eyyubi parkındaki su kanalı daha düşük puanlar alabilmiştir. Su ögesinin doğallık dereceleri incelendiğinde Kozagaç parkında ki yapay gölün doğallık derecesi 3.74 ortalama puan almıştır. Spor ve çocuk oyun alanı unsurlarında Olimpiyat parkı özellikler görsel kalite açısından yüksek puanlar almıştır. Doğallık dereceleri spor ve oyun alanlarının zemin ve elemanları nedeni ile düşük puanlarda saptanmıştır. İnfomal patika yolları ile Olimpiyat (4.07), Kozagaç (4.00) ve Selehaddin Eyyubi (3.54) parkları daha yüksek puanlar al-

mışlardır. Doğallık derecesi görsel kalite puanları ile aynı paralellikte saptanmıştır.

Donatı elemanı olarak araştırma kapsamında ele alınan unsurlar aydınlatma elemanı, çöp kutusu, bank ve kamelyadır. Bu anlamda, Kozagaç ve Olimpiyat parkındaki aydınlatma direkleri diğer iki parkta bulunanlara göre görsel kalite açısından daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Kozagaç parkında yer alan kamelyalar için ortalama puanlar düşük çıkmıştır. Tüm parklarda yer alan kamelyaların doğallık derecesine yönelik puanlar düşük olarak tespit edilmiştir. Çöp kutusu ve bank ile ilgili bulgular görsel kalite ve doğallık derecesi açısından incelendiğinde Olimpiyat Parkı harici diğer parklarda ortalama puanlar düşüktür.

Şekil 4. Su ögesinin parkların görsel kalitesi üzerine etkisi görsel kalite puanı (4.03)

Konya kenti topoğrafik açıdan düz bir yapıya sahip olduğundan, Selehaddin Eyyubi parkı yapay bir tepeye odaklı tasarlanmış ve Kozağaç parkı içerisinde de arazi topoğrafik açıdan dalgalandırılmıştır. Konya kentinin doğal topoğrafyası ile uyumlu olarak Karaaslan H. ve Olimpiyat Parkları ise düz kabul edilebilecek bir topoğrafyaya sahiptir. İlginç olarak Olimpiyat Parkı (4.11) bu parklara göre daha yüksek puan almıştır. Ancak, doğallık derecesi yönünden Selehaddin Eyyubi (3.39) ve Kozağaç (3.71) parkları yüksek puanlar almıştır.

Binalar bakımından daha yeni parklar olan Karaaslan H. ve Olimpiyat Parklarının görsel kalite puanları yüksektir. Binaların doğallık dereceleri tüm parklar-

da düşüktür. Otoparklar ve park girişleri tüm unsurlar içerisinde görsel kalite açısından düşük ortalama puanları elde etmiştir. Doğallık derecesi açısından da sonuçlar görsel kalite ile paralel gelişmiştir. Bu kapsamda, Olimpiyat parkındaki işlevsel otopark sistemi (3.18) kendini göstermiş ve yüksek puan almıştır. Araştırmada incelenen tüm parkların girişleri görsel kalite açısından düşük puanlar almıştır. Burada, araştırma için fotoğraf alınan tarihte Karaaslan H. Parkının giriş kapısının inşaatının devam ediyor olması sonuçları negatif yönde etkilediği düşünülmektedir.

Genel olarak, görsel kalite açısından Kozağaç ve Olimpiyat parkının yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Selehaddin Eyyubi Parkında bitkisel unsurların Karaaslan Parkında da yapısal unsurların görsel açıdan beğenildiği saptanmıştır. Doğallık derecesi açısından tüm parklarda ortalama puanlar düşüktür. Kozağaç ve Selehaddin Eyyubi Parklarındaki bitkisel unsurlar açısından doğallık derecesi orta düzeyin üstünde belirlenmiştir.

Görsel Kalite ve Doğallık Derecesi Arasındaki İlişkiler: Araştırma kapsamında ele alınan unsurların her biri açısından görsel kalite ve doğallık derecesi arasındaki ilişkileri ortaya koyabilmek için Spearman korelasyon analizi uygulanmış elde edilen sonuçlar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2 incelendiğinde seçilen bitkisel ve yapısal unsurların tamamında görsel kalite ve doğallık derecesi arasında istatistiksel açıdan çok güçlü ilişkiler saptanmıştır.

Çizelge 2. Görsel kalite ve doğallık derecesi arasındaki ilişkiler

	Karaaslan H. Parkı		Kozağaç Parkı		Olimpiyat Parkı		Selehaddin E. Parkı	
	Ko	P	Ko	P	Ko	P	Ko	P
Ağaçlar	0.237(**)	0.000	0.628(**)	0.000	0.394(**)	0.000	0.549(**)	0.000
Çalılar	0.489(**)	0.000	0.618(**)	0.000	0.534(**)	0.000	0.487(**)	0.000
Çiçekler	0.367(**)	0.000	0.575(**)	0.000	0.425(**)	0.000	0.580(**)	0.000
Çim alan	0.310(**)	0.000	0.533(**)	0.000	0.348(**)	0.000	0.531(**)	0.000
Su ögesi	0.294(**)	0.000	0.548(**)	0.000	0.381(**)	0.000	0.635(**)	0.000
Spor alanı	0.464(**)	0.000	0.471(**)	0.000	0.309(**)	0.000	0.416(**)	0.000
Patika yol	0.477(**)	0.000	0.471(**)	0.000	0.273(**)	0.000	0.461(**)	0.000
Çocuk oyun alanı	0.315(**)	0.000	0.463(**)	0.000	0.282(**)	0.000	0.373(**)	0.000
Aydınlatma direği	0.419(**)	0.000	0.505(**)	0.000	0.523(**)	0.000	0.583(**)	0.000
Topografya	0.443(**)	0.000	0.599(**)	0.000	0.412(**)	0.000	0.517(**)	0.000
Duvar/çit	0.471(**)	0.000	0.614(**)	0.000	0.495(**)	0.000	0.562(**)	0.000
Kamelya	0.294(**)	0.000	0.435(**)	0.000	0.358(**)	0.000	0.548(**)	0.000
Binalar	0.462(**)	0.000	0.401(**)	0.000	0.346(**)	0.000	0.521(**)	0.000
Giriş kapısı	0.456(**)	0.000	0.527(**)	0.000	0.543(**)	0.000	0.596(**)	0.000
Otopark	0.510(**)	0.000	0.401(**)	0.000	0.395(**)	0.000	-	-
Çöp kutusu	-	-	0.435(**)	0.000	0.483(**)	0.000	0.541(**)	0.000
Bank	-	-	-	-	0.392(**)	0.000	0.515(**)	0.000

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında Konya Kenti merkezinde yer alan dört kent parkı görsel kalite ve doğallık dereceleri yönünden değerlendirilmiştir. Parkların tamamında ele alınan unsurlar görsel açıdan beğenilmiştir. Ancak, bu unsurların doğallık derecesi ile ilgili değerler düşük olarak saptanmıştır. Bulgulara göre, 17 adet unsurun her biri için görsel kalite ile doğallık derecesi arasında çok güçlü pozitif ilişkiler belirlenmiştir.

Öğrenciler üzerinden yürütülen bu araştırmanın kullanıcı algıları yönünden durumu ortaya koyduğu düşünülmektedir. Öğrenciler üzerinden yapılan bazı araştırmalarda da öğrencilerin yaş olarak sınırlamalar oluştursa da gerçek nüfusları temsil edebilme yeteneğinde oldukları bildirilmiştir (Sevenant and Antrop, 2010; Sezen and Yılmaz, 2010).

Bernasconi et al. (2009)'a göre ağaçlar ve çim alanlar kentsel manzara kalitesinin önemli ölçüde yükseltmektedir. Ayrıca, vejetasyon park ziyaretçileri için son derece önemli bir unsurdur (Sullivan et al., 2004; Wong and Domroes, 2005). Bu sonuçla paralel olarak, Kozağaç ve Selehaddin Eyyubi parklarında vejetasyonun olgun yaşta olmasının etkisi görsel kalite ve doğallık dereceleri üzerinde etkisini göstermiştir.

Su ögesi tercihlerle pozitif olarak ilişkilidir (Arriaza et al., 2004). Dramstad et al. (2006) su içeren manzara fotoğrafların tercih oranlarının su içermeyenlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Geniş su yüzeyine sahip Kozağaç ve Karaaslan parkları görsel açıdan ve doğallık derecesi yönünden yüksek ortalama puanları elde etmişlerdir.

Dramstad et al., (2006) Topoğrafik varyasyon ile bütünleşik vejetasyon örneklerinin genel olarak pozitif tepkiler aldığını belirtmiştir. Bununla paralel olarak, Kozağaç ve Selehaddin Eyyubi parklarında dalgalı topoğrafik yapı doğallık derecesi ile birlikte görsel kaliteyi de yükseltmiştir.

Peyzaj algısında bakım önemli bir faktördür (Bernasconi et al., 2009). Diğerlerine göre daha yeni inşa edilen Karaaslan ve Olimpiyat parklarında yer alan bina, çöp kutusu, bank, spor ve çocuk oyun alanları özellikle yeni ve bakımlı olmaları nedeni ile görsel açıdan beğenilmiştir. Ancak, donatı elemanlarının tasarımları ve imal edildikleri yapay malzeme nedeni ile doğallık dereceleri ile ilgili değerler düşük beklenmiş ve sonuçlarda buna paralel olarak saptanmıştır. Parkların otopark ve girişleri sert zeminlerden oluşmaları ve diğer unsurlara göre bitki materyalini çok az bulundur-

maları nedeni ile en düşük değerleri almışlardır. Wong and Domroes (2005) bir kent parkında yapaylık artıça beğenin azaldığını açıkça ortaya koymuştur.

Peyzaj mimarı için algılanan doğallık ve tercihler insanlar için natüralistik peyzajları tasarlarken uygun tasarım stratejilerinin benimsenmesinin de gereklidir (Simon, 2003). Bu bağlamda, araştırma sonuçları park içerisinde yer alan canlı ve cansız tasarım unsurlarının doğallık derecesinin kent park peyzajlarının görsel kalitesi üzerine pozitif yönde çok güçlü etkilerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Görsel kalitesi yüksek ve işlevsel kent parkları ortaya koymak için planlama ve tasarım süreçlerinde doğallık derecesi dikkate alınması gereken çok önemli bir faktördür. Kent parklarının görsel kalitesinin etkileri birçok alanda önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle kent kimliği açısından çok önemlidir. "Yeşil" olarak tanımlanabilecek bir kent özlemi her bölgede vardır. Kentlerde bu vizyonunun en önemli sağlayıcısı parklardır. Dolaylı bile olsa bu kentin turizm potansiyelini etkilemektedir. Arazi kullanım kararlarında yine görsel kalite değerlendirilmesi gereken bir unsurdur. Ekonomik açıdan da görsel kalitenin kentin ticari hayatı üzerinde önemli katkıları vardır (Polat and Önder, 2011). Parkların kalitesi, herhangi bir alanın yaşanabilecek kadar cazibeli olup olmadığını veya ekonomik etkinlikleri geliştirebilme imkânlarının olup olmadığını açık bir göstergesidir (Rabare et al., 2009).

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, özellikle kent parkı tasarımlarında kullanılmak üzere aşağıdaki öneriler verilmiştir:

- Başarılı bir kentsel peyzaj için doğal peyzajın örnek alınması prensibi ile kent parkı birimleri ve materyallerinde doğallık derecesinin yükseltilmesi,
- Kent parkı vejetasyonunun belirli bir olgunlukta, yoğunlukta ve çeşitlilikte olması,
- Kent parklarının özellikle geniş yüzeyli (suni göl) bir su yapısını barındırması,
- Alanın doğal topografyasına uyulması veya düz bir topografya ise çeşitlendirilmesi,
- Parkta kullanılacak donatı elemanlarının tasarımları ve imal edildiği materyallerin doğallık derecesinin yüksek olması,
- Kent parkının tamamına yakını yapay materyalden oluşan birimlerinde bakım koşullarının düzenli uygulanması gereklidir.

KAYNAKLAR

- Arriaza, M., Cañas-Ortega, J.F., Cañas-Madueño, J.A., Ruiz-Aviles, P., 2004. Assessing the visual quality of rural landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 69: 115-125.
- Bernasconi, C., Strager, M.P., Maskey, V., Hasanmyer, M., 2009. Assessing public preferences for design and environmental attributes of an urban automated transportation system. *Landscape and Urban Planning*, 90: 155-167.
- Bitar, H., 2004. Public aesthetic preferences and efficient water use in urban parks. Ph.D Thesis, Faculty of Architecture, Building and Planning The University of Melbourne.
- Bulut, Z., Karahan, F., Sezen, I., 2010. Determining visual beauties of natural waterscapes: A case study for Tortum Valley (Erzurum/Turkey). *Scientific Research and Essay*, 5(2): 170-182.
- Clay, G.R., Smidt, R.K., 2004. Assessing the validity and reliability of descriptor variables used in scenic highway analysis. *Landscape and Urban Planning*, 66: 239-255.
- Chambers, I., Calabritto, C., Carmen, M., Esposito, R., Festa, M., Izzo, R., Lanza, O., 2009. Landscapes, art, parks and cultural change. *Third Text*, 21(3): 315-326.
- Daniel, T.C., Boster, R.S., 1976. Measuring landscape esthetics: the scenic beauty estimation method. USDA Forest Service Research Paper, RM-167, Rocky Mountain Forest and Range Experiment Station, Fort Collins, CO.
- Dramstad, W.E., Tveit, M.S., Fjellstad, W.J., Fry, G.L.A., 2006. Relationships between visual landscape preferences and map-based indicators of landscape structure. *Landscape and Urban Planning*, 78: 465-474.
- Elinç H, Polat A.T., 2011. Alanya Abdurrahman Alaettinoğlu parkı kullanıcılarının demografik özellikleri ile parkın görsel kalitesi arasındaki ilişkiler. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(3): 287-296.
- Kaplan, A., Taşkın, T., Öneç, A., 2006. Assessing the visual quality of rural and urban-fringed landscapes surrounding livestock farms. *Biosystems Engineering*, 95(3): 437-448.
- Kaplan, R., Kaplan, S., Wendt, J.S., 1972. Rated preference and complexity for natural and urban visual material. *Perception Psychophysics*, 12(4): 354-356.
- Loures, L., Santos, R., Panagopoulos, T., 2007. Urban parks and sustainable city planning - The case of Portimão. *Portugal, Wseas Transactions on Environment and Development*, 10(3): 171-18.
- Low, S., Taplin, D., Scheld, S., 2005. Rethinking urban parks: public space and cultural diversity. First edition, University of Texas Press. Austin.
- Mambretti, I., Lange, E., Schmid, W.A., 2005. Using visualization for the evaluation of safety and aesthetics conflicts in urban parks. *Trends in real-time landscape visualization and participation* (Editors: E. Buhmann, P. Paar, I. Bishop and E. Lange), pp. 282-290, Wichmann, Heidelberg.
- Meitner, J.M., 2004. Scenic beauty of river views in the Grand Canyon: relating perceptual judgments to locations. *Landscape and Urban Planning*, 68: 3-13.
- Müderrişoğlu, H., Demir, Z., 2004. The relationship between perceived beauty and safety in urban recreation parks. *Journal of Applied Sciences*, 4(1): 72-77.
- Oh, K., Jeong, S., 2007. Assessing the spatial distribution of urban parks using GIS. *Landscape and Urban Planning*, 82: 25-32.
- Polat, A.T., Önder, S., 2011. Konya İli kent parklarının görsel kalitesinin belirlenmesi. I. Konya Kent Sempozyumu, 347-357, Konya.
- Polat, A.T., Güngör, S., Adıyaman, S., 2011. Konya Kenti yakın çevresindeki kentsel rekreasyon alanlarının görsel kalitesi ile kullanıcıların demografik özellikleri arasındaki ilişkiler. I. Ulusal Akdeniz Orman ve Çevre Sempozyumu, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş, 607-617.
- Purcell, A.T., Lamb, R.J., 1998. Preference and naturalness: An ecological approach. *Landscape and Urban Planning*, 42: 57-66.
- Rabare, R.S., Okech, R., Onyango, G.M., 2009. The role of urban parks and socio-economic development: case study of Kisumu Kenya. *Theoretical and Empirical Researches in Urban Management*, 31(12).
- Rogge, E., Nevens, F., Gulinck, H., 2007. Perception of rural landscapes in Flanders: Looking beyond aesthetics. *Landscape and Urban Planning*, 82: 159-174.
- Sevenant, M., Antrop, M., 2010. The use of latent classes to identify individual differences in the importance of landscape dimensions for aesthetic preference. *Land Use Policy*, 27: 827-842.
- Sezen, I., Yılmaz, S., 2010. Visual assessment for the evaluation of Erzurum-Bayburt-of highway as scenic road. *Scientific Research and Essay*, 5(4): 366-377.
- Simonc, T., 2003. Preference and perceived naturalness in visual perception of naturalistic landscapes. *Zb. Biotechnical Faculty University of Ljubljana Kmet*, 81(2): 369-387.
- Sullivan W.C., Anderson O.M. Lovell S.T., 2004. Agricultural buffers at the rural-urban fringe: an examination of approval by farmers, residents, and academics in the Midwestern United States. *Landscape and Urban Planning*, 69: 299-313.
- Van den Berg, A.E., Vlek, C.A.J., Coeterier, J.F., 1998. Group differences in the aesthetic evaluation of nature development plans: a multilevel approach. *Journal Environmental Psychology*, 18: 141-157.
- Weifeng, L., Zhiyun, O., Xuesong, M., Xiaoke, W., 2006. Plant species composition in relation to green cover configuration and function of urban parks in Beijing, China. *Ecological Research*, 21: 221-237.
- Wong, K.K., Domroes, M., 2005. The visual quality of urban park scenes of Kowloon Park, Hong Kong: likeability, affective appraisal, and cross-cultural perspectives. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 32: 617-632.
- Young, G., 1993. Towards a model for an urban park in South Africa. *The World Society for Ekistics*, 60: 360-361.
- Zannin, P.H.T., Ferreira, A.M.C., Szeremetta, B., 2006. Evaluation of noise pollution in urban parks. *Environmental Monitoring and Assessment*, 118: 423-433.

